

Barcelona des de Montjuïc

Quadern de treball

Tercer / Quart

Camp d'Aprenentatge de Barcelona

Nom:

ESO

Material didàctic elaborat pel Camp d'Aprenentatge de Barcelona i editat per a ús docent. Se'n poden fer còpies per a aquesta finalitat.

Edició: desembre 2007 (revisió febrer 2009)

Camp d'Aprenentatge de Barcelona

Pg. Mare de Déu del Coll 41-51

08023 Barcelona

cda-barcelona@xtec.cat

xww.xtec.cat/cda-barcelona

[BARCELONA DES DE MONTJUÏC]

ÍNDEX

1. Montjuïc, bressol de Barcelona.
2. Unitats geomorfològiques de Barcelona.
3. Panoràmica de Barcelona: el paisatge urbà.
4. El Port
5. Cronologia
Referències de consulta

Material necessari:

Individual

- Estoig (amb llapis, boli, retoladors...)
- Carpeta de tapa dura
- Aquest dossier

Grup

- Plànol de Barcelona
- Càmera fotogràfica
- Binocles

Para atenció...

- Al llarg d'aquest dossier trobaràs diferents símbols per especificar quin tipus de treball has de fer a les activitats proposades:

Fer, respondre, escriure durant l'activitat

Fer, respondre, escriure al centre o a casa

Observar, mirar, examinar, llegir

Fotografiar

Cercar, consultar, investigar

Dibuixar

Fer activitat TIC

[1]

[Montjuïc, bressol de Barcelona]

Podem considerar la muntanya de Montjuïc (173m) ,situada entre la ciutat i el mar, com el bressol de Barcelona; juntament amb el Tibidabo (Serra de Collserola) és una de les muntanyes que li dona caràcter.

El seu nom prové etimològicament del Mons Judaicum (muntanya jueva), degut a la presència d'un cementiri hebreu a la falda de la muntanya. Segons altres versions, Montjuïc provindria de l'època de dominació romana, derivant de Mons Iovis (mont de Júpiter).

En ella s'hi han trobat restes de poblament ibèric (s. III-II aC), els noms de *Laie* i *Barkeno* apareguts en monedes ibèriques resten units a l'origen de la ciutat. D'aquest poblat es van trobar unes grans sitges -dipòsits de gra sota terra- situades al Camí de l'Esparver, al 1946. Fins a l'alta Edat Mitjana hi van conviure poblacions mixtes de laietans (ibers) i llatins (romans).

Les nombroses pedreres que hi havia (l'última va ser tancada a mitjans del sXX) van subministrar la matèria primera amb que es van bastir els edificis de la ciutat, des de les primeres muralles romanes fins als edificis de l'Eixample tot passant pels palaus i esglésies medievals (com Santa Maria del Mar).

En el segle VI a. de C., la muntanya de Montjuïc i els seus assentaments ibèrics presidien el pla situat a redós de la serra de Marina, entre els rius Rubricatus (Llobregat) i Betulònica (Besòs), que en aquella època presentava un perfil litoral del tot diferent al d'ara. A ponent de Montjuïc, llargues platges, i entre la muntanya i el turó més tard anomenat Tàber (avui dia carrer Paradís i entorns), una petita badia permetia l'entrada del mar fins a terra endins, molt més enllà de la franja costanera actual.

Encarada a mar, en el cim d'aquest turó, s'establí la Barcino romana. Posteriorment, el mar s'anà retirant, creant uns paisatges canviants d'illots i llacunes. La regressió marina continuà i els nous espais de terra ferma que anaven apareixent varen ser ocupats per horts i cases. Des de llavors fins ara, la història de Barcelona ha estat un permanent festeig entre el mar i la terra; una relació que ha permès un constant aiguabarreig de pobles i cultures que ha atorgat a la ciutat la seva indiscutible condició cosmopolita i mediterrània.

Font: Les platges i el litoral de Barcelona

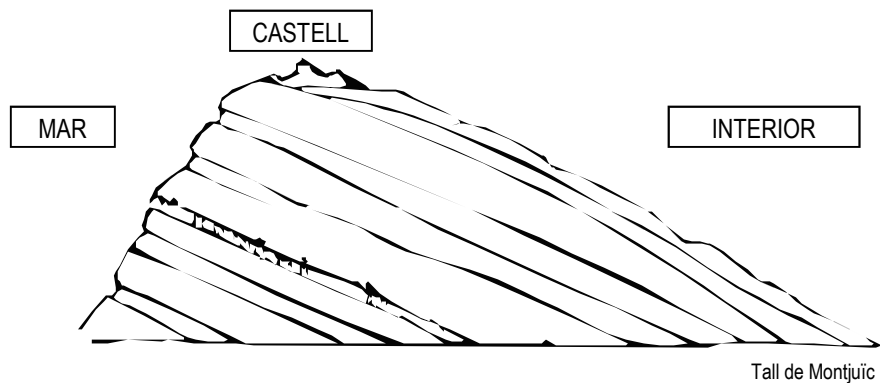
Localitza i assenyalat la teua comarca de procedència al mapa de Catalunya. Escriu el nom de les comarques travessades durant el viatge.

Descripció geològica

La muntanya de Montjuïc presenta grans atractius geològics, alguns dels quals encara estan al nostre abast.

Geològicament parlant, Montjuïc constitueix un gran gruix de roques sedimentàries detrítiques del Miocè (Cenozoic o Era Terciària) fonamentalment de caràcter marí.

Si observem la seva forma veurem que les capes són inclinades. El costat est cau bruscament cap al mar, mentre que l'oest té un pendent suau. Això és deu al fet que, si bé en disposar-se els materials al fons del mar ho van fer en posició horitzontal pels efectes de l'orogènia, les forces que originen les muntanyes, els estrats es van inclinar i es va formar una falla al costat del mar.

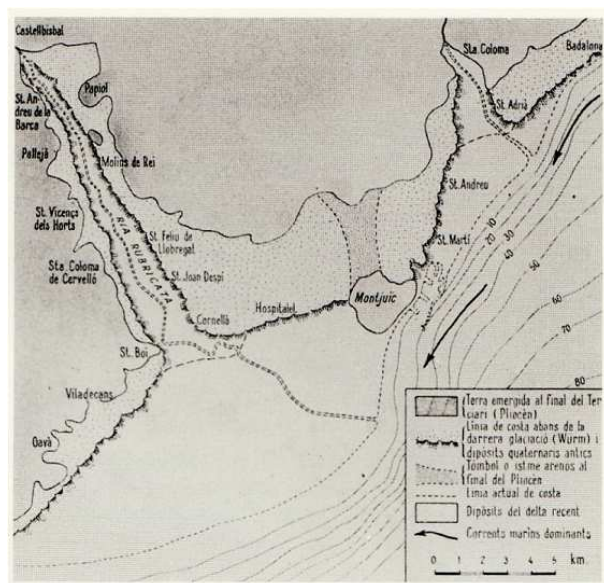
La muntanya de Montjuïc ha constituït un dels jaciments clàssics per l'estudi del Miocè marí tant per la proximitat de Barcelona com per la varietat del seus fòssils, fàcilment accessibles en un altre temps, però ara difícils de trobar per l'augment de la superfície del cementiri i perquè s'hi ha edificat diversos jardins i palaus d'exposicions i esports.

Cap a la meitat de l'era terciària es van començar a formar els Pirineus i altres serralades de Catalunya (orogènia alpina). Aleshores l'àrea de Barcelona era coberta per les aigües del mar. Per aquesta raó al subsòl de la ciutat hi trobem argila. Els fòssils que hi ha a Montjuïc són marins, principalment bivalves, gasteròpodes, ericons...

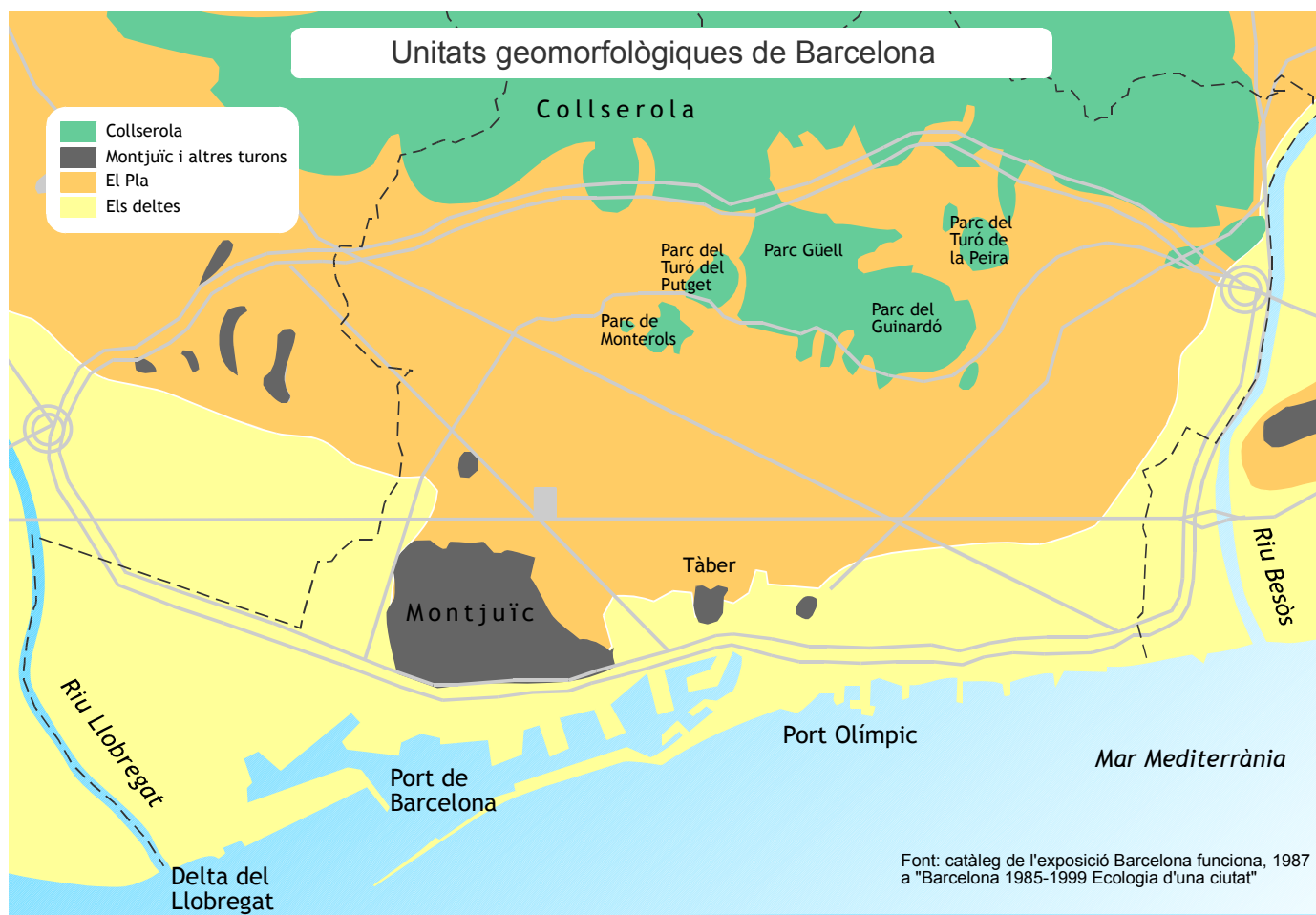
Durant el Miocè, a la meitat de l'era terciària, la zona de Montjuïc era una conca sedimentària que s'anava omplint de sorra fina, procedents dels rius del nord i de corrents marins que venien del Maresme.

El paisatge presentava la forma d'una illa que va sofrir parcialment les glaciacions de l'era quaternària. Més tard l'illa es va unir a la costa i es va formar la muntanya actual.

La muntanya de Montjuïc és constituïda per una roca anomenada gres. Aquesta roca és formada per grans de tipus silícic, per la qual cosa és molt resistent al pas del temps. Popularment és coneguda com a Pedra de Montjuïc.

Evolució de la línia de costa segons Lluís Solé Sabarís

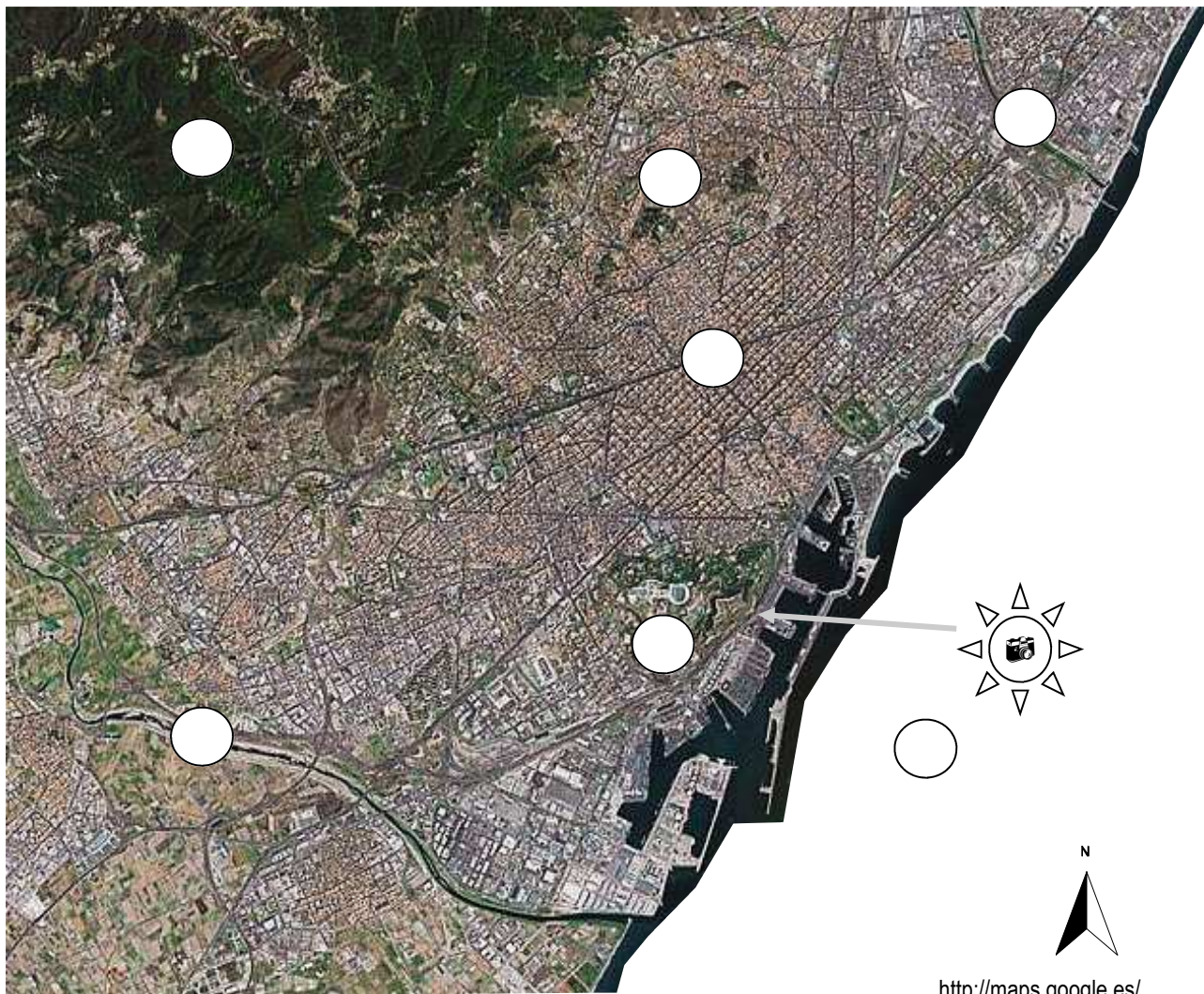

La ciutat s'estén sobre un pla lleugerament inclinat que va des de la falda de Collserola fins al mar. S'assenta sobre un suport ric en roques diferents, de diversos moments geològics. A la **serra de Collserola** i als **turons** es poden observar els materials més antics (*del Paleozoic*), especialment les pissarres, les calcàries i els granits. El **Pla de Barcelona** compta també amb un sòcol de granit i materials paleozoics sobre el que s'assenta el **terciari** (conglomerats, argiles, calcàries, sorres, margues i gresos) i els dipòsits **quaternaris**, a la part més superficial. Al final del **terciari** va emergir la muntanya de **Montjuïc**, el **Mont Tàber** i el **Pla de Barcelona**. Durant el **quaternari** el Pla es va anar cobrint de materials provinents de **Collserola**, portats per les rieres (graves, argiles vermelles i llims vermells) i els **deltes**, de materials arrossegats pels rius (graves, sorres i llims). Aquests materials van anar també conformant amb el temps les platges del nostre litoral.

Font: catàleg de l'exposició *Barcelona Funciona*, 1987

Assenyala les unitats geomorfològiques posant el número sobre l'ortofotomapa i ressegueix amb diferents colors els límits geogràfics de Barcelona.

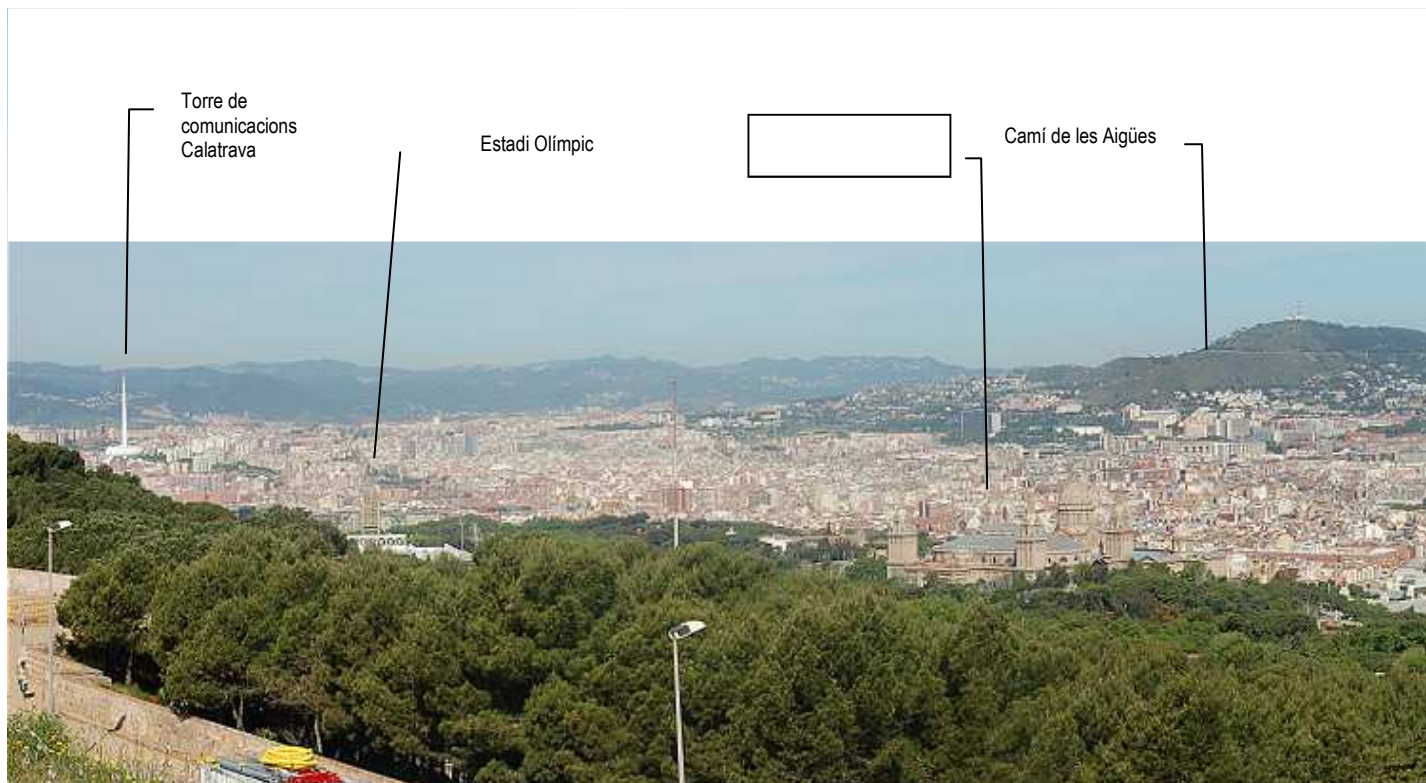
<http://maps.google.es/>

1	Serralada de Collserola
2	Mar Mediterrània
3	Riu Besòs
4	Riu Llobregat
5	Montjuïc
6	Turons
7	Pla

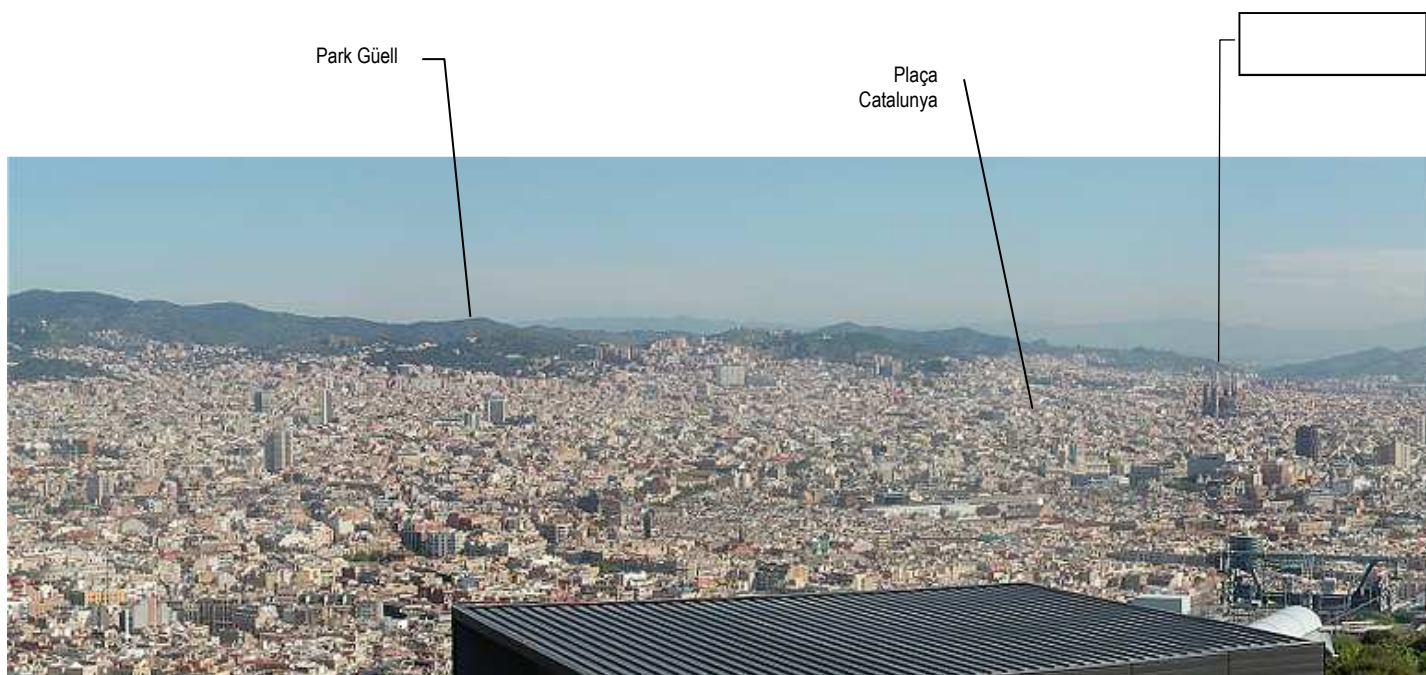
[3] [Panoràmica de Barcelona: el paisatge urbà]

Localitza els elements indicats a les imatges i, amb l'ajut de la informació que tens a les pàgines següents, identifica els que no tenen el nom posat.

1

3

Plaça
d'Espanya

Torre de
Comunicacions
Collserola

2

Santa Maria
Del Pi

Plaça Sant Jaume

Parc de
La Ciutadella

Santa Maria
Del Mar

Monument a
Colom

Estació de
França

Fòrum

Hotel Arts

Barceloneta

4

[3.1] [Orientació]

Assenyal·la, amb una fletxa o creu, la teva posició al castell i anota la direcció geogràfica en què es troben 5 dels edificis o llocs dels que hages observat.

<http://maps.google.es/>

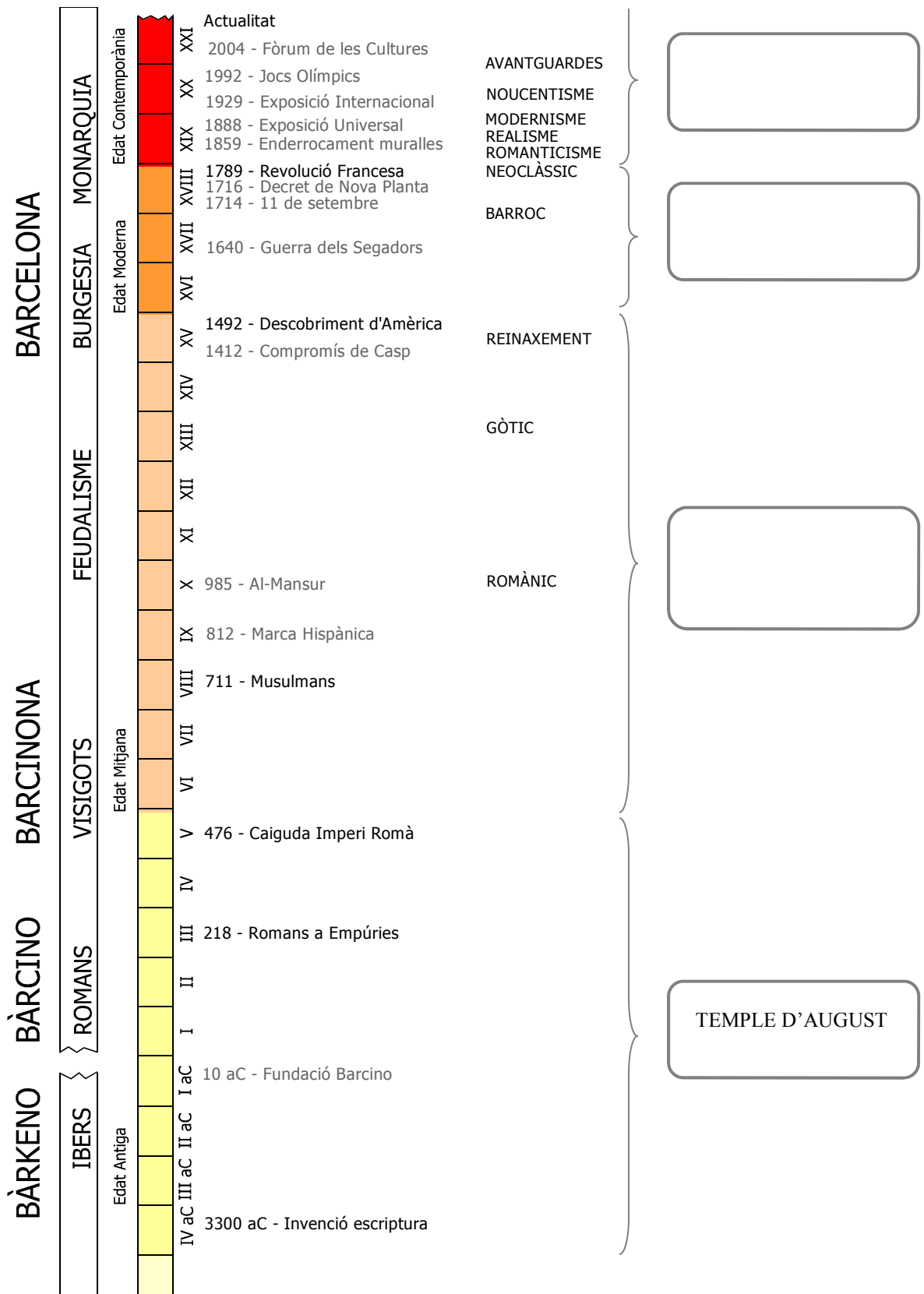
Anota la direcció i la quadrícula del plànol a la qual es troben aquests mateixos llocs.

Lloc	Direcció	Quadrícula plànol
Catedral	N-NE	G-9

[3.2] [Barcelona: línia del temps]

Situa sobre la línia del temps alguns dels llocs *singulars* (pp. 12-15) de manera que hi hagi 1 o 2 a cada període històric, sempre que sigui possible.

[3.3] [Alguns llocs singulars]

Llegeix les informacions sobre alguns dels llocs que es divisen des de Montjuïc i que tens assenyalats a les imatges.

1. Estadi Olímpic

Fou projectat per l'[arquitecte Pere Domènech i Roura](#) i inaugurat l'any [1929](#) amb motiu de l'[Exposició Universal](#) de Barcelona.

A la dècada dels seixanta fou infrutilitzat i les seves graderies començaren a evidenciar preocupants símptomes de ruïna.

La celebració a Barcelona del [Jocs Olímpics de 1992](#) permeteren la seva remodelació a càrrec de l'equip d'arquitectes Correa, Milà, Margarit, Buixadé i amb la participació de l'italià Gregotti.

Va ésser renovat completament per tal d'acollir els [Jocs Olímpics de Barcelona'92](#), conservant només la façana. Fou buidat, i rebaixat el nivell de la pista i només se'n conservaren les façanes exteriors i s'alçaren unes noves graderies amb un aforament total de 70.000 espectadors. Forma part l'[Anella Olímpica](#)

que amb motiu dels Jocs Olímpics de 1992, al voltant d'aquest estadi, s'hi aixecà al seu voltant, formada per les piscines Picornell, el [Palau Sant Jordi](#) i d'altres instal·lacions.

<http://ca.wikipedia.org>

2. Plaça d'Espanya

La urbanització d'aquesta plaça i el parc de Montjuïc es van fer arran de l'Exposició Internacional del 1929. La gran font que hi ha al mig, amb tres escultures de bronze al·legòriques del comerç, la indústria i la navegació, és obra de Josep Maria Jujol, arquitecte polifacètic i inestimable col·laborador de Gaudí. Les dues grans torres venecianes, que flanquegen l'avinguda de Maria Cristina, fan d'entrada al recinte firal, presidit des de dalt pel majestuós Palau Nacional, seu del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC).

<http://www.tmb.net>

3. Catedral

La Catedral de la Santa Creu i Santa Eulàlia és la [catedral gòtica](#) de [Barcelona](#), seu de l'[arquebisbat de Barcelona](#).

La catedral es va construir durant els segles [XIII](#) al [XV](#) al mateix lloc on hi havia hagut una catedral [romànica](#), i encara abans una de paleocristiana. La façana d'estil [neogòtic](#), no obstant això, és molt més moderna ([segle XIX](#)).

La catedral està dedicada a la [Santa Creu](#) i a [Santa Eulàlia](#), patrona de Barcelona, una jove [verge](#) que, d'acord amb la tradició [catòlica](#), va sofrir el martiri durant l'època [romana](#). Es coneix la dedicació a Santa Eulàlia des del [877](#), quan el bisbe [Frodoí](#) va localitzar les restes de la santa i les va traslladar solemnement a la catedral.

<http://ca.wikipedia.org>

4. Temple romà d'August

El temple d'August presidia el fòrum de la Barcino romana al segle I. Podem veure quatre de les seves columnes a l'interior del Centre Excursionista de Catalunya, al C/ Paradís (junt a la Plaça Sant Jaume).

A més de les restes del Temple a la ciutat podem trobar bona part de les muralles del sIV, incloent-hi la Porta Decumana (al costat de la Catedral), una necròpoli a la Pl. Vila de Madrid i restes arqueològiques al subsòl del Museu d'Història de la Ciutat (Plaça del Rei).

5. Santa Maria del Mar

Santa Maria del Mar és una església gòtica de Barcelona, situada al [barri de la Ribera](#) i construïda entre [1329](#) i [1383](#). Els mestres d'obra foren [Beren-guer de Montagut](#) (el dissenyador principal de l'edifici) i [Ramon Despuig](#). La construcció començà el [25 de març](#) de [1329](#), com diuen les làpides del portal de les Moreres. Un fet destacable, que encara perdura, és que s'establí que l'obra hauria de pertànyer exclusivament als feligresos, únics responsables materials del temple. Sembla que en la construcció participà activament tota la població de la Ribera, entre la qual els descarregadors del moll, o bastaixos de Ribera. Els murs, les capelles laterals i la façana estaven enllestits pels volts del [1350](#). El [1379](#), a punt d'acabar-se el quart tram de les voltes s'incendià la bastida i les pedres sofriren importants danys. Finalment, el 3 de novembre de [1383](#) es col·locà la darrera [clau de volta](#) i el 15 d'agost de l'any següent s'hi celebrava la primera [missa](#). El [terratrèmol de Catalunya de 1428](#) provocà l'esfondrament de la [rosassa](#) i una trentena de morts per la caiguda de les seves pedres. Aviat, però, es firmà un contracte per construir-ne una de nova, [flamígera](#), que quedà acabada el [1459](#) i un any després s'acabaren d'instal·lar els vidres. La majoria d'imatgeria i l'[altar](#) barroc afegits durant els segles següents resultaren cremats durant l'incendi del temple el 19 i 20 de juliol de [1936](#).

<http://ca.wikipedia.org>

6. Parc de la Ciutadella

El Parc de la Ciutadella és un parc públic situat al barri de [Ciutat Vella](#), de [Barcelona](#), al triangle comprès entre l'Estació de França, l'[Arc de Triomf](#) i la Vila Olímpica, entre el [Passeig Pujades](#), el [Passeig Picasso](#) i el [carrer Wellington](#). Disposa de deu accessos i té una extensió de 17,42 hectàrees, sense comptar els terrenys que ocupa el [Zoo de Barcelona](#). Ocupa els terrenys de la [ciutadella](#) que ordenà construir [Felip V](#) per a dominar [Barcelona](#) i [Catalunya](#) després de la [Guerra de Successió](#). L'[11 de setembre](#) de [1714](#), després d'un setge de més de 13 mesos, [Barcelona](#) capitulà davant l'exèrcit del rei [Felip V](#) que, per mantenir la ciutat i el [Catalunya](#) sota ferm control, va manar construir, el [1716](#), aquesta [ciutadella](#) o [fortalesa](#), la més gran d'Europa, amb forma d'estrella, de la qual pren el seu nom actual el parc i el barri circumdant de la [Ciutadella](#). Per a la seva construcció i per a l'alliberament de terrenys militars al seu voltant, cara a la ciutat, es decidí enderrocar part del [barri de la Ribera](#), comesa a la qual es forçà els propis veïns, que, juntament amb els operaris contractats, foren traslladats al nou barri de la [Barceloneta](#) tres dècades més tard.

(...)

Amb motiu de l'[Exposició Universal](#) de [1888](#), l'alcalde [Francesc Rius i Taulet](#), va encarregar la construcció del parc a [Josep Fontserè i Mestre](#), als terrenys alliberats per la ciutadella enderrocada i aquell lloc d'oprobri serví així per obrir Barcelona al món internacional.

<http://ca.wikipedia.org>

7. Plaça Sant Jaume

La plaça de [Sant Jaume](#) és el cor administratiu de la ciutat de [Barcelona](#). Es troba en el lloc on es creuaven el [Cardo](#) i el [Decumanus](#), vies principals de la colònia romana de [Barcino](#). En aquest encreuament s'hi trobaven el [fòrum](#) i el [temple d'August](#).

El seu nom actual es deu a la parròquia de Sant Jaume que des de l'època medieval es trobava en aquest lloc. A la porxada que precedia el temple és on el consell de la ciutat es reunia abans de comprar les cases que serien la futura seu de la institució, al veí carrer de la Ciutat. Fou enderrocada el [1823](#) per tal d'obrir el carrer de Ferran i la plaça tal i com la coneixem avui dia. Cal destacar que abans d'aquests enderrocs la plaça es limitava a un petit espai en un angle, ja que la mateixa església, el fossar, les cases de la Batllia General i de la Cort del Veguer omplien la resta de l'espai.

També va ser anomenada plaça de la Constitució en diversos moments històrics (Revolució Liberal de 1868), i aquest nom encara figura en una placa a la façana de l'ajuntament, però a la fi el nom que ha perdurat és l'actual.

Actualment s'hi ubiquen el [Palau de la Generalitat de Catalunya](#) i la [Casa de la](#)

[Ciutat](#), seu de l'Ajuntament de Barcelona.

<http://ca.wikipedia.org>

8. Sagrada Família

La Sagrada Família de [Barcelona](#), o més formalment, el Temple Expiatori de la Sagrada Família, obra inacabada de l'arquitecte [Antoni Gaudí](#), està situada al barri de la [Sagrada Família](#), al districte de l'[Eixample de Barcelona](#). És un dels més coneguts exemples del [modernisme català](#).

L'any [1882](#) en Josep M. Bocabella havia adquirit uns terrenys per aixecar un temple dedicat a la [Sagrada Família](#). Els desacords amb el primer [arquitecte](#) van fer que Gaudí passés a encarregar-se de les obres, amb un nou projecte molt més ambiciós. L'obra està encara en procés de construcció. La data prevista de finalització de les obres, seguint al ritme actual, és el [2026](#). En els últims anys de la seva vida, Gaudí pràcticament només treballava i vivia per a la Sagrada Família i, quan va morir, va deixar molts [plànols](#), projectes i esbossos.

Les obres que actualment es fan per acabar la Sagrada Família, respecten el projecte original de Gaudí en el seu conjunt, però no en els detalls, que estan adaptats a l'estètica moderna i a l'estil dels artistes que les duen a terme.

9. Park Güell

El Parc Güell (originàriament [Park Güell](#)) és un gran jardí amb elements [arquitectònics](#) situat a la part alta de [Barcelona](#), al vessant del turó del [Carmel](#) que mira al mar, no gaire lluny del [Tibidabo](#). Va ser dissenyat per l'arquitecte [Antoni Gaudí](#), màxim exponent del [modernisme català](#), construït entre els anys [1900](#) i [1914](#) i inaugurat com a parc públic el [1926](#). (...) Fou [Eusebi Güell](#) qui donà el nom al parc. Aquest ric empresari català, membre d'una influent família burgesa de la ciutat, va ser un veritable mecenes per a Gaudí, ja que li permeté portar a terme moltes de les seves obres -entre les quals el Parc Güell- sense interferir en les seves decisions artístiques.

Aquest parc és el feliç resultat d'un fracàs comercial, ja que, a la pineda que avui ocupa el parc, estava previst de construir-hi una urbanització de gran categoria, amb aproximadament 86 habitatges disseminats en un immens jardí, als voltants de la ciutat i amb una vista panoràmica sobre tot [Barcelona](#). Però, a causa de la [primera guerra mundial](#), se'n van vendre solament dues parcel·les (en una d'aquestes es troba la Casa Museu Gaudí), i l'Ajuntament va decidir anys més tard (el [1926](#)), després de la mort de Güell, comprar el terreny restant per fer-ne un parc públic. Gaudí es va dedicar des de llavors exclusivament a la seva obra més monumental, la [Sagrada Família](#).

Segons el plànol original, la plaça central havia de ser un [teatre grec](#), i les columnes constituïen un [temple dòric](#) de cent columnes.

El [1984](#) la [UNESCO](#) va declarar el Parc Güell [Patrimoni de la Humanitat](#). Era monument històric artístic des del [1969](#).

<http://ca.wikipedia.org>

10. Fòrum

El primer Fòrum va ésser celebrat a [Barcelona](#) l'any 2004, i va girar sobre els eixos temàtics del desenvolupament sostenible, les condicions per a la pau i la diversitat cultural. Va ésser inaugurat el 9 de maig i es va prolongar durant 141 dies, fins el 26 de setembre. Durant aquest període el recinte del Fòrum va rebre la visita de 3.323.123 persones. Les activitats, però, no es varen limitar al propi recinte, sinó que es varen estendre per tota la ciutat, destacant especialment la Carnavalona de Carlinhos Brown i el Festival del Mar que varen congregar 500.000 i 400.000 persones respectivament.

El recinte del Fòrum es va ubicar en un espai proper a la desembocadura del riu [Besòs](#), construït especialment per a la celebració de l'esdeveniment. Aquest espai consta de dos grans edificis (l'Edifici Fòrum i el Centre de Convencions Internacional de [Barcelona](#)) on es varen celebrar les conferències (anomenades diàlegs) i diverses exposicions de gran format. Sobre aquests edificis s'extén una immensa plaça (la segona més gran del món, on es desenvolupaven les activitats principals de l'esdeveniment) que amaga al seu subsòl una estació depuradora i que s'aixeca parcialment sobre terreny guanyat al mar, destacant en un extrem una gran placa fotovoltaica. El recinte del Fòrum ocupava també un port esportiu que acollia diverses exposicions (destacant "Els Guerrers de [Xi'an](#)") i l'espectacle inaugural (Moure el món). Finalment el constituïen dos parcs i una zona de bany. Un dels parcs aprofita el desnivell que hi ha entre la plaça i el mar per generar un sistema de dunes artificials on s'integren dos auditoris a l'aire lliure. Tant els edificis com els diversos espais destaquen per la seva arquitectura d'avantguarda.

11. Plaça Catalunya

La plaça de Catalunya de [Barcelona](#) és de grans proporcions i constitueix el punt d'unió entre el nucli vell de la ciutat i el nou. D'aquí parteixen importants vies de comunicació com [la Rambla](#), el [passeig de Gràcia](#), la [rambla de Catalunya](#) o les rondes de la Universitat i de Sant Pere i el carrer de Pelai, igual com l'avinguda del [Portal de l'Àngel](#), la gran artèria comercial de la ciutat.

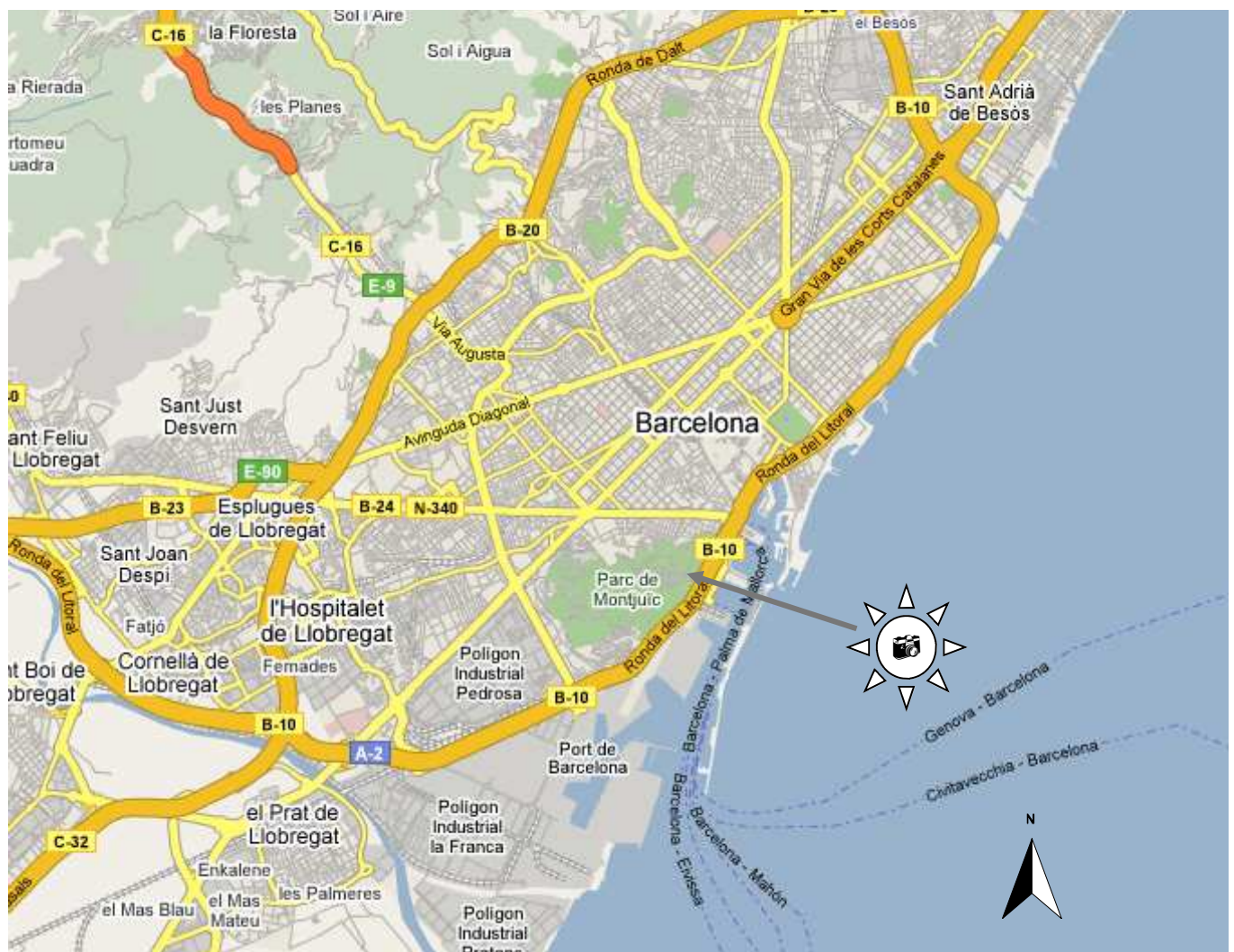
Té origen en el [Pla Rovira](#) de 1859. El 1862 l'[Ajuntament de Barcelona](#) va demanar que es comencés a construir, però el permís oficial no fou concedit fins el 1889 amb motiu de l'[Exposició Universal de 1888](#), quan es va convocar un concurs que va guanyar [Pere Falqués](#). Al 1892 foren expropiats els terrenys, les cases, els cafès, els teatres i les barraques de firaires que s'havien anat construint al mig de l'espai que s'havia format per l'enderrocament de

les muralles al 1858, un espai que ja era conegut com a *plaça de Catalunya*.

<http://ca.wikipedia.org>

Amb l'ajut del plànol de la ciutat localitza, encara que sigui de manera aproximada, al menys 4 dels llocs anteriors.

<http://maps.google.es/>

L'existència de Barcelona va lligada, des dels seus orígens més remots, a la seva funció de port.

Una llegenda medieval explica que la ciutat va ser fundada per Hèrcules en fondejar al seu magnífic port natural la novena de les naus que havia perdut a un temporal: d'aquí provindria el nom *Barca-nona*...

El primer port es suposa que existia al sud-oest de Montjuïc i era utilitzat, fa dos mil anys, pels laietans per comerciar amb d'altres cultures mediterrànies (grecs, fenicis...). El descobriment d'antigues sitges de gra iberes a la zona confirmen aquesta idea.

L'arribada dels romans (sI a.c.) suposà la fortificació del port iber i l'aprofitament d'un de nou a llevant, entre Montjuïc i el Mont Tàber, a on es fundaria la colònia. Ambdós ports serien utilitzats fins al segle X, quan l'evolució de la línia de costa, que anava guanyant terreny al mar, deixà impracticable el de ponent.

A l'Edat Mitjana la ciutat disposava del Port Comtal (o de Jaume I), localitzat entre el Puig de les Falcies i l'arenal de Santa Clara (actualment aquests llocs corresponen, aproximadament, a la Plaça de Palau i al Parlament de Catalunya). Al sXV, amb Alfons V el Magnànim es comença la construcció del primer port pròpiament dit, amb dic de contenció, 100m més enllà d'on era el Port Comtal. La construcció d'aquest port va resultar molt difícil, tant per la dinàmica dels corrents i temporals com pels esdeveniments socials i polítics, com la guerra civil (1462-1472) que es van anar succeint.

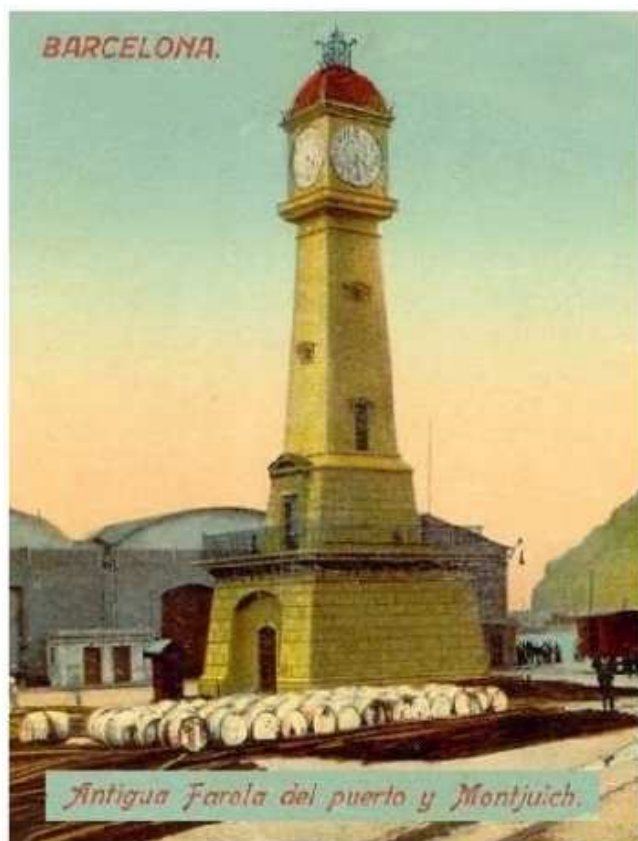
Finalitzat al sXVII, s'allarga el moll de descàrrega 200m i es construeix la Torre del Rellotge (1772), primer far de la ciutat, que encara està en peu.

El port de Barcelona (1860-66), amb la muralla de mar. ICUB.

Al llarg del sXVII i la primera meitat del XIX el port presentava grans dificultats per l'ús a causa de la constant aportació de sorres dels corrents marins, que minvaven el calat del recinte i, fins i tot arribaven a obstruir la bocana.

Per fi al 1868, amb la constitució de la Junta d'Obres del Port, es dissenya el port modern que, paradoxalment, és el que avui dia coneixem com Port Vell.

<http://www.bdebarna.net>

La Torre del Relotge es troba molt a prop del punt d'intersecció de l'Avinguda del Paral·lel i l'Avinguda Meridiana (traçades al Pla Cerdà de 1855...). La bisectriu de l'angle que formen les dues avingudes passa pels carrers del Bisbe i de la Ciutat: l'antic Decumanus de la Bàrcino romana.

Comprova-ho al plànol!

També va ser un dels vèrtexs geodèsics de la ciutat emprats per mesurar l'arc de meridià entre Barcelona i Dunkerke (França), que va servir al segle XVIII per establir la longitud del metre com unitat de mesura de distància, definit com a la *deumilionèsima part d'un quart del meridià terrestre*.

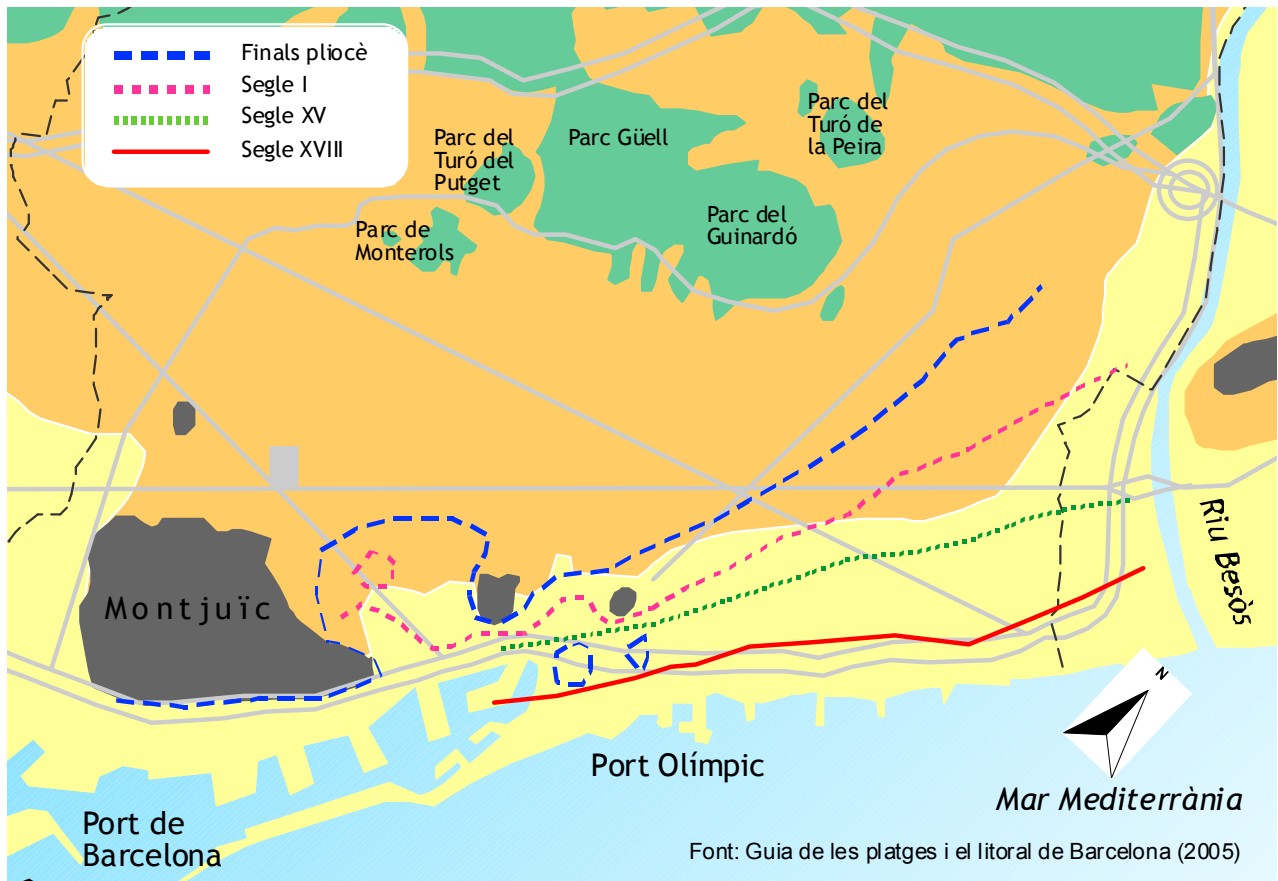

Pots ampliar la informació a:

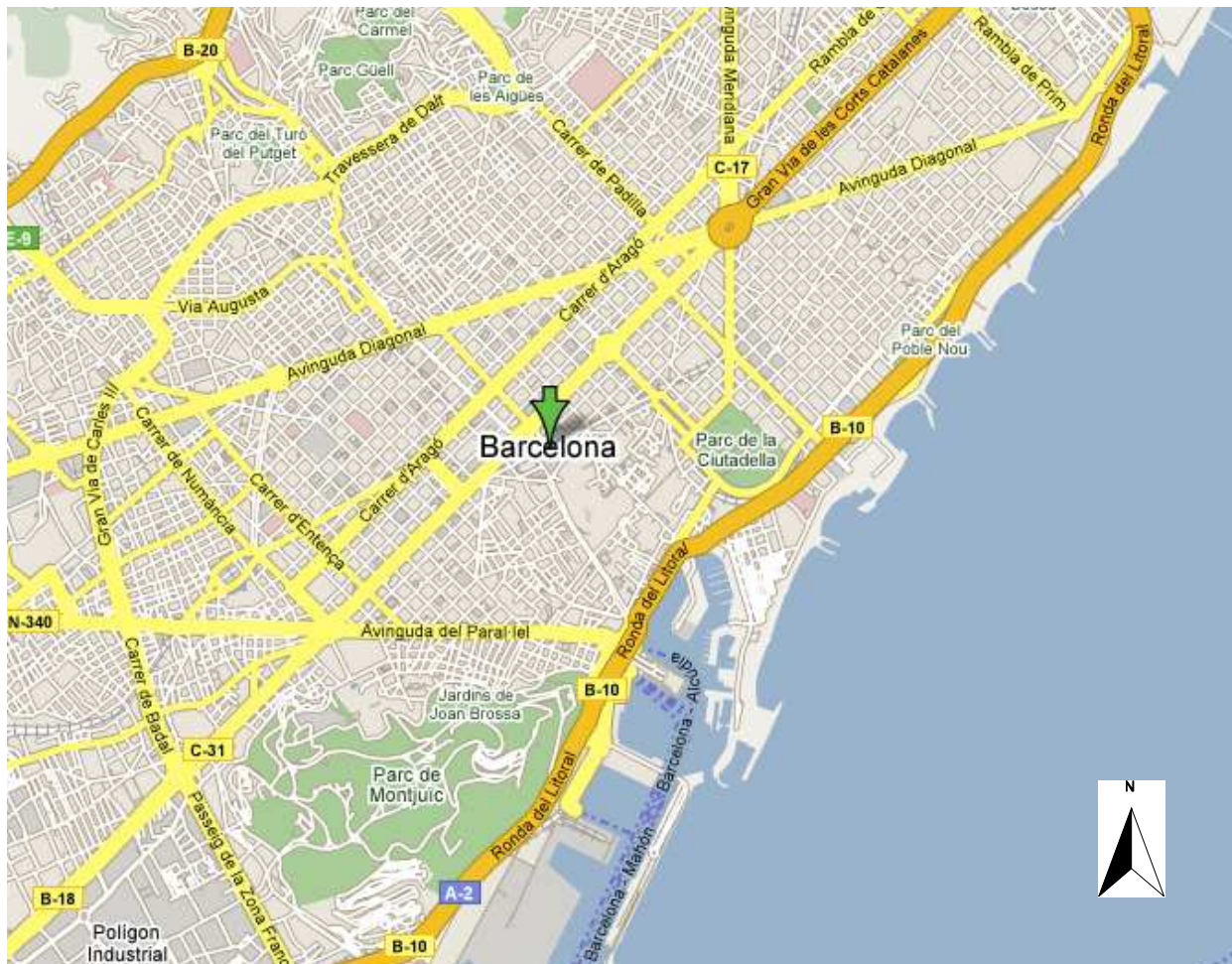
<http://www.astrogea.org/ipa/galeria/bcncarrers/index.html>

Evolució aproximada de la línia de costa de Barcelona

Ressegueix les línies de costa de l'esquema anterior sobre el plànol següent. Fixa't a les vies principals per orientar-te.

[4.1] [El port comercial]

Identifica visualment les zones indicades a la imatge i fes-ne una foto.

TERMINALS DEL PORT COMERCIAL

1	Creuers	5	Polivalent
2	Fruita i peribles	6	Inflamables
3	Sòlids a granel	7	Automòbils
4	Contenidors		

Indica a quina zona portuària s'enviarien els següents productes:

PRODUCTE	ZONA
equipaments informàtics	
roba	
cacau i cafè	Terminal de fruita i peribles
oli industrial	Terminal polivalent
sucre	Terminal d'automòbils
fruita tropical	Terminal de creuers
gas liquat del petroli	Terminal d'inflamables
dissolvents	Terminal de sòlids a granel
ciment	
gra	
fava de soja	

<http://www.apb.es/ca/PORT/Mercaderies>

La **Zona d'Activitats Logístiques (ZAL)** del Port de Barcelona és la plataforma logística intermodal de l'enclavament portuari barceloní, la missió del qual consisteix a ajudar el port a generar més trànsit marítim amb l'oferta de serveis logístics de valor afegit a la mercaderia. Ha estat la primera plataforma logística portuària establerta a Espanya i el seu desenvolupament s'ha convertit en un model a seguir en molts altres entorns portuaris, i ha donat el nom genèric a aquest tipus d'instal·lacions.

El Port de Barcelona és un dels principals de la Mediterrània, en competència directa amb els de València, Gènova i Marsella. Dins Espanya es troba a la mateixa alçada que el de València, 1,4–1,5 milions de teus* i per darrere d'Algecires (Cadis) amb 2,1 milions de teus.

El seu creixement sostingut al llarg dels darrers anys fa necessària una ampliació que permetrà duplicar la superfície terrestre i línia d'atracada i triplicar la Zona d'Activitats Logístiques (ZAL). Aquesta ampliació està recollida a l'anomenat **Pla Delta**.

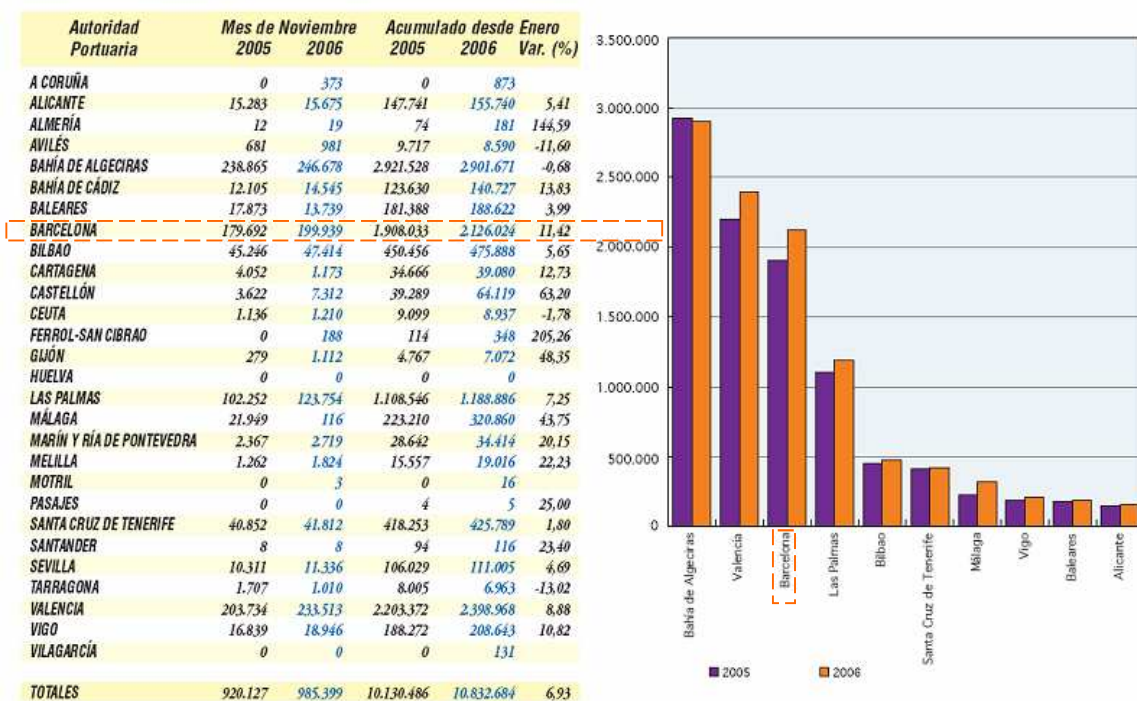

Pots ampliar aquesta informació al web del Port de Barcelona > <http://www.apb.es/>

Compara les dades referents a Barcelona que tens a la gràfica anterior amb les publicades al darrer número de la *Revista Puertos* (http://www.puertos.es/es/publicaciones/revista_puertos/). Has de mirar al capítol “Tráficos portuarios” i el gràfic corresponent a “Contenedores. TEUS”.

CONTENEDORES. TEUS

Font: revista “Puertos. N. 137 nov-des 2005.

- Anota la data de publicació de la revista consultada:
- Hi ha hagut augment o disminució de tràfic de contenidors? Quin és el diferencial en valor absolut? I en percentatge?
- Hi ha hagut variació a la posició del Port de Barcelona respecte als altres ports de l'Estat? En relació als que mostren més tràfic, hi ha hagut un apropament o un distanciament?

* El contenidor és una unitat de transport per ella mateixa i la seva unitat de mesura és el “teu” equivalent a les inicials de *twenty equivalent unit*, que correspon a un contenidor de 20 peus (1 peu=0’3m).

[5] [CRONOLOGIA]

Text: Josep M. Huertas

En els temps més remots, Montjuïc va ser poblat pels ibers. Un forn i unes sitges, entre d'altres troballes, van provar la presència dels romans, que van habilitar un port a la plana que mirava cap al Llobregat i van començar les primeres pedreres. També hi va haver un cementiri jueu, que sembla l'origen del nom de la muntanya. Començarem, però, aquesta cronologia més endavant, quan es va aixecar la capella de Sant Julià, una de les primeres que van triar establir-se a Montjuïc. Serà una manera de recórrer un miler d'anys, els que han pastat la muntanya i els seus voltants tal com ara els veiem.

any

986	Apareix la primera notícia sobre la capella de Sant Julià.
1020	Familiars dels comtes de Barcelona posseeixen un castell a la zona del Port, que rep aquest nom per l'antic port romà.
1031	Es construeix la capella de Sant Fructuós.
1211	Sorgeixen les primeres ordenacions professionals dels molers. Les pedreres s'explotaven a la muntanya des del temps dels romans.
1288	Es basteix la capella de Sant Ferriol.
1313	Es construeix la capella de Sant Beltran. Unes hortes situades a la banda del futur Poble Sec agafaran el nom del sant.
1357	S'aixeca una torre de guaita al cim de Montjuïc.
1403	S'enllesteix la construcció de la darrera capella a la muntanya, dedicada a Santa Madrona. És l'única que, molt transformada, subsisteix.
1640	Es construeix el castell de Montjuïc.
1641	Les tropes castellanes són derrotades el dia 26 de gener durant un conflicte iniciat el 1640 entre el Govern espanyol i Catalunya.
1733	Es construeix el Polvorí, encara dempeus.
1751	Juan Manuel Cermeño construeix el castell actual aprofitant tan sols algunes parts de l'anterior.
1798	S'esdevé un accident mortal a la pedrera de la Font Trobada.
Segle XIX	
1817	El capità general fa restaurar la Font Trobada com a lloc d'esbarjo. La font va existir fins als Jocs Olímpics de 1992.
1821	S'instal·la un campament sanitari a causa de l'epidèmia de febre groga.
1823	El 27 d'agost, dos soldats hi són executats i penjats dels pals de senyals per haver intentat passar-se a l'exèrcit reialista. Són els darrers dies del Trienni Liberal.
1842	El 3 de desembre el general Espartero fa bombardejar Barcelona, revoltada contra el Govern, des de Montjuïc. Els canons llancen sobre la ciutat 1.014 bombes.
1853	S'instal·la una bòbila a la muntanya.
1855	Es realitza el primer plànol topogràfic fiable de Montjuïc, que formarà part del pla Cerdà. És descoberta la Font del Gat. Amb el temps hi faran un berenador i esdevindrà la font més popular de totes les que hi haurà a Montjuïc (Conna, Pessetes, Walkiria, Satàlia, Trobada...).
1869	Les autoritats militars autoritzen de construir a la banda de les hortes de Sant Beltran i a tota la falda que dona al Paral·lel. Neix el barri del Poble Sec.
1883	S'obre el cementiri de Montjuïc. El primer enterrat és el mataroní Josep Fontrodona, el 19 de març.
1894	El 21 de maig són executats sis anarquistes als fossats del castell com a resposta als atemptats contra el capità general Martínez Campos i contra la burgesia al Liceu, que van tenir lloc el 1893. L'arquitecte Josep Amargós lliura un projecte per urbanitzar Montjuïc, que no prosperarà.
1897	El 4 de maig tenen lloc nous afusellaments d'anarquistes. Cinc són executats després del judici contra els autors d'un atemptat durant la processó de Corpus de 1896. Sovintegen les denúncies per les tortures efectuades al castell. La mala fama del recinte no deixarà de créixer i els barcelonins en demanaran reiteradament la cessió a la ciutat.

Segle XX

- 1900** El 3 de juliol es crea Foment d'Obres i Construccions. Treure pedra de la muntanya serà una de les seves funcions. De fet, ja ho feia la família Piera, que havia impulsat la creació de la nova empresa. Montjuïc arribarà a tenir 25 pedreres.
- 1905** El 15 de gener s'hi instal·la el Tir Nacional. Quatre mesos després, també un dia 15, però de maig, s'inaugura el tramvia del Morrot.
- 1909** El 23 de maig hi ha un gran homenatge ciutadà al dramaturg Àngel Guimerà i, a la plaça del Sol d'aleshores, es posa una estàtua que representa el Manelic de l'obra Terra baixa, obra de l'escultor Josep Montserrat. Del 17 d'agost al 13 d'octubre de 1909 són afusellats cinc homes acusats dels avalots de la Setmana Tràgica. El darrer d'ells és el mestre Francesc Ferrer i Guàrdia, fundador de l'Escola Moderna.
- 1910** Obre al públic la finca Laribal, comprada per l'Ajuntament com a futur parc. És el dia de la revetlla de Sant Joan.
- 1911** Josep Puig i Cadafalch guanya el premi al millor edifici ciutadà amb la fàbrica Casaramona, aixecada a Montjuïc, on ara hi ha CaixaForum.
- 1914** En el xalet moro de l'antiga finca Laribal neix l'Escola del Bosc, primera d'una sèrie d'escoles municipals. La seva directora és la pedagoga Rosa Sensat.
- 1915** El juliol es cull per darrera vegada blat a la muntanya, i el dia 18 comencen les obres de la futura Exposició d'Indústries Elèctriques, que no arribarà a celebrar-se.
- 1918** Torna a haver-hi un campament sanitari. Ara s'instal·la al Morrot el 20 d'octubre i la causa és una greu epidèmia de grip.
- 1919** El francès Jean-Claude Nicolas Forestier enllesteix els Jardins de Laribal. La Font de Ceres, un dels monuments barcelonins més antics, és posada al Mirador del Llobregat.
- 1921** El dia de Nadal és inaugurat l'estadi de la Foixarda, que tindrà una vida relativament curta.
- 1924** La Fira de Mostres, que tenia lloc al Saló de Sant Joan des del 1920, és traslladada a Montjuïc. Josep Llimona posa al Mirador del Llobregat una de les escultures més boniques de la ciutat, el Sant Jordi nu.
- 1925** Comença a funcionar el far de Montjuïc, situat al Morrot.
- 1926** Es mata en accident aeri l'aviador José Manuel Durán, un dels herois del Plus Ultra, primer avió que va creuar sense escales l'Atlàntic. Un any després es posarà un monument a la muntanya en la seva memòria.
- 1928** El 24 d'octubre el funicular de Montjuïc fa el seu primer viatge. Neix a les barraques del Torrent de l'Animeta el cor La Joia de Montjuïc.
- 1929** Comença el 19 de maig l'Exposició Internacional, que ha transformat part de la muntanya. L'Estadi i el Teatre Grec obren aquests dies. La gran atracció de l'Exposició, però, és la Font Màgica.
- 1930** El 13 de juliol s'inaugura el parc d'atraccions Maricel.
- 1931** Un transbordador aeri uneix el port amb la muntanya des del 12 de setembre.
- 1932** Apareixen al Camí de l'Esparver unes grans sitges romanes. El 10 d'abril s'aprofita ja un edifici procedent de l'Exposició, el de Tabacs de Filipines, que passa a ser el parvulari Forestier, anomenat així pel gran jardiner de Montjuïc. S'instal·len els estudis de cinema Orphea dins de l'antic Palau de la Química. Durant trenta anys s'hi faran pel·lícules, alguna d'elles tan famosa com El último cuplé. Un incendi destruirà els estudis l'any 1962.
- 1933** Se celebra la primera cursa de motos.
- 1934** El Museu Nacional d'Art de Catalunya passa a ocupar el Palau Nacional des del 11 de novembre.
- 1935** Pere Bosch Gimpera impulsa el Museu Arqueològic en l'antic Palau d'Arts Gràfiques. Obre el 3 de novembre. Obre a la muntanya el bar Las Banderas, que donarà nom a un barri de barraques.
- 1936** Esclatada la Guerra Civil, el nombre d'horts augmenta a Montjuïc notablement, perquè constitueixen una manera de disposar d'aliments.
- 1940** El president de la Generalitat, Lluís Companys, és afusellat el 15 d'octubre. S'aixeca el primer monument als caiguts, dins el fossat de Santa Helena.
- 1941** És inaugurat el primer Jardí Botànic.

- 1944 L'1 d'abril es crea el Club Natació Montjuïc.
- 1952 Es construeixen les primeres cases d'un nou barri bastit dalt de la muntanya, el Polvorí. El seu nom prové de l'antic edifici militar que s'hi conserva.
Es crea Can Clos, segon barri humil de Montjuïc, en les terres d'un pagès d'aquest nom. Els habitants, procedents de barraques de la Diagonal, arriben els darrers dies de maig.
- 1955 Tenen lloc al juliol els Jocs del Mediterrani a l'Estadi. També s'hi inaugura el Palau d'Esports.
Es corren les primeres 24 hores de motorisme.
Deixen de funcionar les pedreres per ordre del capità general, que les considera un perill.
- 1957 Es duu a terme el primer cens fiable de barraques, durant la Setmana del Suburbi. N'hi ha a Montjuïc 6.090, ocupades per prop de 30.000 persones. Els barris més coneguts són Can Valero, Las Banderas, Sobre la Fossa, Jesús i Maria, la part nord del Poble Sec i Tres Pins.
- 1959 Els estudis de Televisió Espanyola a Barcelona s'instal·len a Miramar des del 14 de juliol.
- 1960 Franco cedeix el castell a la ciutat per decret del 6 de maig.
- 1963 El 8 de març moren vuit persones al Morrot per un esclavissament de terres.
La muntanya rep la visita de Franco. El 17 de juny inauguren el Mirador de l'Alcalde, el Museu Militar i l'estàtua eqüestre del dictador.
- 1966 És inaugurat el parc d'atraccions. Des de Maricel, als anys trenta, no n'hi havia hagut cap altre.
- 1968 És ampliat el Palauet Albéniz, procedent de l'Exposició del 1929, perquè s'hi hostatgin visitants il·lustres, com ara els prínceps d'Espanya.
Comencen a abocar-se escombraries a les velles pedreres abandonades. Fins al desembre de 1971, quan la marea inunda Can Clos després d'unes fortes pluges, la muntanya fa també d'abocador.
Comença l'èxode dels barraquistes cap a polígons d'habitatges aixecats a la perifèria. Durarà ben bé fins al 1972.
- 1969 Obre les portes l'estadi Serrahima en una vella pedrera. En el futur s'establiran altres camps d'esports en diferents indrets de la muntanya.
- 1970 Franco inaugura tres jardins el 22 de juny: els dedicats a Mossèn Cinto, a Costa i Llobera i a Joan Maragall.
- 1971 L'abril es corre per primer cop la cursa de Fórmula 1. El 1975 plegarà perquè s'hi produeixen quatre morts en un accident.
- 1975 Els darrers propietaris particulars de Montjuïc perden el seu plet amb l'Ajuntament.
El 10 de juny obre les portes la Fundació Miró, bell edifici de Josep Lluís Sert.
- 1977 El president de la Generalitat, Josep Tarradellas, és rebut al recinte firal el diumenge 23 d'octubre, després de 38 anys d'exili.
- 1983 Es presenta l'òpera Carmen de Bizet-Peter Brook als Tallers Municipals del Mercat de les Flors (28 de febrer).
- 1984 El Mercat de les Flors obre transformat en teatre (13 de gener).
- 1985 La Fossa Comuna dona pas al Fossar de la Pedrera com a recordatori de tots aquells que van morir executats durant el franquisme (27 d'octubre).
- 1986 S'inaugura el reconstruït Pavelló Mies van der Rohe (2 de juny).
- 1987 És enderrocat el bar de Can Valero, darrer símbol del barraquisme que va ocupar durant més d'un segle part de la muntanya.
- 1988 És inaugurat com a lloc de concerts el Sot del Migdia (16 de setembre).
- 1989 És inaugurat enmig de fortes pluges l'Estadi renovat, amb vistes als Jocs Olímpics (8 de setembre).
- 1990 El Palau Sant Jordi, del japonès Arata Isozaki, és inaugurat com una de les grans construccions dels Jocs Olímpics del 1992 (21 de setembre).
El mateix dia que va ser afusellat, el 13 d'octubre, s'inaugura el monument a Francesc Ferrer i Guàrdia.

1991 Queda enllestit un altre edifici dels Jocs, l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya, obra de Ricardo Bofill.
La Piscina Olímpica obre les portes el 5 de maig.

1992 El mes de juliol, Montjuïc acull els moments més famosos dels Jocs.

1993 Es basteix el nou Viver Municipal Tres Pins (15 de maig).

1995 Després d'anys de restauracions, reobre el Museu Nacional d'Art de Catalunya (15 de desembre).

1997 S'enjardina el Mirador del Poble Sec (4 de juliol).

1999 S'inaugura el nou Jardí Botànic (18 d'abril).

Segle XXI

2001 Es constitueix el Consorci de la Muntanya de Montjuïc per impulsar una relació més estreta entre muntanya i ciutat.
El Teatre Lliure obre una segona seu el 22 de novembre a l'antic Palau d'Agricultura. Amb el nou edifici de l'Institut del Teatre i amb el Mercat de les Flors, conforma el projecte de la Ciutat del Teatre al voltant de la plaça de Margarida Xirgu.

2002 CaixaForum, el nou centre cultural de "la Caixa", s'inaugura dins l'antiga fàbrica Casaramona (27 de febrer).

2003 S'inaugura el nou Camí de Mar sobre el Morrot (19 de gener).

2007 Renovació del Telefèric de Montjuïc. (16 de maig).

Font: Barcelona Metròpolis Mediterrània, n. 61

Selecciona els sis esdeveniments relacionats amb Montjuïc que consideris més importants.

ANY	ESDEVENIMENT

Explica quin criteri has fet servir a l'hora de fer la tria.

[ANOTACIONES]

[REFERÈNCIES DE CONSULTA]

> Bibliografia

DURAN, X. ; PIQUERAS, M. (2002). *Passejades per la Barcelona Científica*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

ALEMANY, J. (1984). *El Puerto de Barcelona. Historia y Actualidad*. Barcelona: L'Avenç.

CIRICI, A. (1971). *Barcelona pam a pam*. 6a edició. Barcelona: Teide.

VV.AA. (2005). *Les platges i el litoral de Barcelona*. Guies d'Educació Ambiental, n24. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

HUERTAS, J.M. (2003). *Montjuïc. Guia*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

BELTRAN DE HEREDIA, J. (*De Barcino a Barcinona (segles I-VII)*. Barcelona: Museu d'Història de la Ciutat. Ajuntament de Barcelona.

BARRACÓ, H. et al. (1999). *Barcelona 1985-1999. Ecologia d'una ciutat*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

> Internet

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2003). *Barcelona Metròpolis Mediterrània n. 61* [en línia]. Disponible a Internet: <http://bcn.es/publicacions/b_mm/bmm61/bmm61_qc.htm>

INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA (2006). *Institut Cartogràfic de Catalunya*. [en línia]. Disponible a Internet:< <http://www.icc.es>>

PORT DE BARCELONA. *Port de Barcelona*. [en línia]. Disponible a Internet:< <http://www.apb.es/>>

